

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ХХІ СТОЛІТТІ: ЛОКАЛЬНІ, НАЦІОНАЛЬНІ ТА ГЛОБАЛЬНІ КОНТЕКСТИ

**Збірник матеріалів науково-практичної
конференції**

18 квітня
2024 року

Київ 2024

нездійсненою місією. Окремі окуповані території були без електропостачання по три – чотири доби.

Таким чином, окупаційний режим на півдні Запорізької області вже пройшов у своєму розвитку кілька етапів та продовжує еволюціонувати. При цьому основними напрямками «роботи» рашистських чиновників є організація фейкового «виборчого процесу» і створення пропагандистської картинки. Щоправда, навіть з останньою виходить не дуже, прикладом чого може бути пофарбована у кольори «аквафреш» зупинка в Токмаку, поруч з якою лежить велика купа сміття. Спільними ознаками всіх соціальних інститутів на тимчасово окупованих територіях, як у владній, так і у інших сферах, залишаються глибока дисфункціональність, зорієнтованість на обслуговування інтересів тоталітарної держави, жорстоке придушення народного спротиву та знищення української ідентичності місцевого населення.

Іванець Тетяна,
кандидат політичних наук, доцент,
завідувачка кафедри філософії та соціології,
Маріупольський державний університет

ХАРАКТЕРНІ ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВИМУШЕНОЇ МІГРАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На сьогодні ситуація з вимушеними мігрантами має тенденцію до подальшого погіршення. Відповідно до даних звіту Управління верховного комісару ООН у справах біженців у 2021 році в світі нараховувалося 27 мільйонів 120 тисяч біженців та 53 мільйони 250 тисяч внутрішньо перемішених осіб. У 2022 році кількість біженців зросла до 35,3 мільйонів, а ВПО – до 62,5 мільйони, а станом на 2023 рік в світі налічувалося вже 110 мільйонів вимушених мігрантів [3].

На кінець 2022 року більше половини всіх міжнародних вимушених мігрантів (52%) походили з Сирії, України та Афганістану. В наслідок війни в Сирії понад 6,8 мільйона сирійців були змушені залишити свою країну, а ще 6,8 мільйона стали внутрішньо переміщеними особами. В результаті російського повномасштабного вторгнення покинуло Україну за різними даними від 5,5 до 7 мільйонів громадян, а ще близько 5 мільйонів стали внутрішньо переміщеними особами. Після встановлення влади талібів в Афганістані у 2021 році близько 6 мільйонів громадян стали біженцями, а 3,4 мільйона - ВПО. Треба відзначити, що переважну більшість біженців (до 76%) приймають країни з низьким і середнім рівнем доходу. Серед них треба відзначити Туреччину, Іран та Колумбію.(46)При цьому, станом на кінець 2022 року 67% біженців були переміщеними протягом п'яти років та більше [1].

Розвиток вимушеної міграції в Україні характеризується наявністю двох хвиль: перша пов'язана з анексією Криму та військовими діями на сході країни, друга – з повномасштабним російським вторгненням.

В результаті військових дій на сході України свої домівки покинуло близько 3,3 мільйонів людей: кількість ВПО (офіційно зареєстрованих в Міністерстві соціальної політики) станом на 2016 рік сягала більше ніж 1,79 мільйони, кількість громадян, які шукали захисту в інших країнах, досягла 1,5 мільйон. Від 2 до 3 мільйонів громадян

залишилося на непідконтрольних українському уряду територіях, ще 600 тисяч – у сірій зоні (в межах 5 кілометрів з обох сторін лінії фронту, без води, опалення, електрики, доступу до медичної допомоги, магазинів, роботи чи соціальних послуг). Більшість ВПО проживали в восьми наступних регіонах: підконтрольні райони Донецької та Луганської областей, Київ, Київська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізької та Одеської області. На географія міграції внутрішньо перемішених осіб цієї хвилі сильно впливали індивідуальні характеристики. Наприклад, пенсіонери та люди з інвалідністю найчастіше переміщувалися недалеко від дому, бо низька інтенсивність боїв після 2015 року дозволяла на регулярній основі пересікати лінію розмежування, щоб отримувати пенсії (в більшості випадків ці ВПО проживали вдома, а на підконтрольних територіях лише реєструвалися). К той же час більшість представників працездатного віку, а особливо чоловіки, намагалися не затримувалися на територіях, наближених до лінії розмежування, бо там не було роботи, а шанси бути призваними на військову службу були вищими [2].

Повномасштабне російське вторгнення у 2022 році змінило як масштаби, так і структуру міграції. В перші два місяця війни 5,3 мільйони українців покинуло країну та ще від 5 до 7,7 мільйонів перемістилися в середині держави. Тепер вже серед ВПО не спостерігалася тенденція залишатися в регіонах, що знаходяться ближче до лінії фронту, бо висока інтенсивність військових дій несла пряму загрозу життю та безпеці, тому люди намагалися виїхати якщо не за кордон, то якомога далі на захід – надзвичайно велика кількість вимушених мігрантів в західних областях в перші місяці війни призвела до зростання в декілька разів вартості житла та виникнення проблем з пошуком житла. Наплив вимушених мігрантів спостерігався не лише в великих містах, але й в сільських громадах, які взагалі раніше не стикалися з масовим прибуттям нових людей [2].

До особливостей української вимушеної міграції в умовах повномасштабного російського вторгнення можна віднести наступні. З одного боку, міграція з України в країни Європи була легальною, сприятливою з боку приймаючих країн та безпечною, українці мали доступ до вигідного правового статусу (тимчасовий захист), який передбачав право на роботу, житло, допомогу тощо. З іншого боку, виїзд громадян з окупованих територій був непростою та небезпечною процедурою, яка включала процедуру фільтрації та тривалу подорож територією росії аж до кордону з ЄС (можливість потрапити з окупованих територій напряму в Україну майже відсутня). Щодо структури українських вимушених мігрантів, то її особливістю є чисельне переважаювання в структурі жінок та дітей, що було обумовлено заборонаю виїзду з України чоловіків, що підлягають мобілізації, в умовах військового часу.

Безпрецедентна кількість українських вимушених мігрантів в Європі змусила ЄС вперше активувати «Директиву про тимчасовий захист», яка була прийнята Радою ЄС у 2001 році після конфліктів на території колишньої Югославії. Ця Директива встановлювала режим тимчасового захисту для українців, який надавався за більш спрощеною та швидкою процедурою. Людина з цим статусом мала право отримувати допомогу в країні перебування (як і ті, в кого був статус біженця), однак при цьому в неї не вилучався паспорт, вона могла одразу працювати, не зобов'язувалася жити в таборі для біженців, мала змогу виїздити з країни тимчасового захисту, подорожувати іншими країнами ЄС та навіть без перешкод повертатися на певний час в країну громадянства.

Література

1. Forced Displacement. Refugees, Internally Displaced and Host Communities. The World Bank. Jul 05, 2023. URL : <https://www.worldbank.org/en/topic/forced-displacement>
2. Mykhnenko V., Delahaye E., Mehdi N. Understanding forced internal displacement in Ukraine: insights and lessons for today's crises. Oxford Review of Economic Policy. Autumn 2022. Volume 38. Issue 3. Pp. 699–716. <https://doi.org/10.1093/oxrep/grac020>. URL : <https://academic.oup.com/oxrep/article/38/3/699/6701687>
3. 110 million people displaced around the world: get the facts. Rescue.org. 14 June 2023. URL : https://www.rescue.org/eu/article/110-million-people-displaced-around-world-get-facts?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAxOauBhCaARIsAEbUSQQdcr3eQqvsCSG6oyQTC1I14b4gi-qJw4rgonqH3Pq0yJs_rBzPF3kaAh1eEALw_wcB

Калашнік Софія,
3 курс, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти,
освітня програма «Соціологія»,
Маріупольський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ У КАНАДІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ

Соціальна адаптація українських біженців у Канаді може мати свої особливості через різницю в культурних, соціальних та економічних умовах між Україною та Канадою.

Ось деякі з найбільш значущих аспектів:

1. Мовна адаптація.

Одним із важливих аспектів адаптації є вивчення мови, оскільки англійська або французька є офіційними мовами у Канаді. Для більш успішної інтеграції українцям доведеться освоїти мову країни.

2. Соціальні мережі та спільноти.

Для біженців важливо будувати нові соціальні мережі та вступати до спільнот, які допоможуть їм в адаптації та забезпечать підтримку.

3. Трудова адаптація.

Важливо забезпечити можливості для отримання роботи та професійного зростання для біженців. Це може включати навчання нових навичок або перекваліфікацію відповідно до вимог канадського ринку праці.

4. Культурні різниці.

Українські біженці можуть зіткнутися з культурними різницями та шоком, оскільки культурний контекст Канади може відрізнятися від того, що вони звикли в Україні. Необхідно навчитися адаптуватися до нового середовища та розуміти місцеві культурні звичаї та цінності.

5. Психологічна адаптація.

Біженці можуть зазнавати стресу та тривожності внаслідок втрати рідної країни, розлуки з родиною та зміни у житті. Надання психологічної підтримки та доступу до психологічних послуг може допомогти їм з переборенням цих труднощів.